

CILVĒKCENTRĒTA PIEEJA

TIEŠSAISTES MINIKURSS

**MĀKSLĪGAIS
INTELEKTS
IZGLĪTĪBĀ**

Šī kompetence aicina paraudzīties uz mākslīgā intelekta (MI) tehnoloģijām no cilvēka skatpunkta – nevis tikai kā uz “gudriem” algoritmiem, bet kā uz instrumentiem, kas radīti, lai atbalstītu cilvēku mācībās, darbā, privātajā un sabiedriskajā dzīvē. Cilvēkcentrēta domāšana nozīmē, ka MI ir jāattīsta un jāizmanto tā, lai tas nevis vājinātu, bet gan stiprinātu cilvēka spējas, cieņu un autonomiju.

Izglītībā tas nozīmē, ka MI nedrīkst aizstāt skolotāju vai izolēt skolēnus. Gluži pretēji – tā lietošanai jāpalīdz mācīties iekļaujošā, drošā un atbalstošā vidē. Piemēram, cilvēkcentrēts MI rīks var palīdzēt skolēniem ar mācīšanās grūtībām, atbalstīt personalizētu mācību pieeju vai sniegt skolotājam dziļāku ieskatu skolēnu vajadzībās. Savukārt rīki, kas rada atkarību, palielina nevienlīdzību, ignorē skolēnu daudzveidību vai aizvieto pedagoģu, neatbilst cilvēkcentrētai pieejai.

Uzdevums skolotājam

Šis uzdevums ilustrē, kā eksperimentēt ar MI rīkiem, lūdzot tiem papildināt mācību uzdevumus ar cilvēkcentrētiem elementiem. Tas palīdz soli pa solim pārbaudīt, kā MI priekšlikumi var uzlabot uzdevuma struktūru, padarot to iekļaujošāku, skolēnu vajadzībām atbilstošāku un mācību procesu atbalstošāku.

- 1 Atveriet kādu MI rīku (piemēram, *ChatGPT*) un ievadiet kādu no reāliem uzdevumiem, ko esat devis vai plānojat dot skolēniem (piemēram, grupu darbs, projekta darbs, rakstisks uzdevums). Sniedziet rīkam šādu vai līdzīgu vaicājumu, aizstājot tekstu kvadrātiņkāvēs:

“Kā šo uzdevumu [*detalizēts uzdevuma apraksts*] varētu pārveidot, lai tas būtu patiesi cilvēkcentrēts, ņemot vērā skolēnu vajadzības, intereses un emocijas?”

- 2 Iepazīstieties ar MI atbildi un eksperimentējiet ar vaicājumu.

Piemēri:

“Pievieno elementus, kas palīdz skolēniem justies iesaistītiem un drošiem!”

“Pievieno aktivitātes, kas veicina sadarbību un pozitīvu atgriezenisko saiti starp skolēniem!”

“Iekļauj laiku refleksijai, lai skolēni var dalīties tajā, kā viņi jutās uzdevuma laikā!”

“Pievieno variantu skolēniem ar atšķirīgiem uztveres tipiem – vizuālajam, audiālajam vai kinestētiskajam!”

“Pievieno iespēju skolēniem saņemt vienaudžu sniegtu atgriezenisko saiti drošā un atbalstošā formā!”

- 3 Izvēlieties no vairākām versijām to, kas, jūsuprāt, vislabāk atbilst cilvēkcentrētai pieejai. Saglabājiet to kā piemēru, ko varat vēlāk izmantot savā mācību darbā vai dalīties ar kolēģiem.

Uzdevums klasē

Ne vienmēr mācību uzdevumi ir viegli uztverami. Dažkārt tie jāpapildina ar skaidrākiem piemēriem vai jānoformē citādi, lai skolēniem būtu ērtāk strādāt. Šis uzdevums palīdzēs izpētīt, kā MI var palīdzēt padarīt vienu un to pašu uzdevumu cilvēkcentrētāku – gan saturiski, gan vizuāli.

- 1 Skolotājs iedod klasei vienu vidēji sarežģītu uzdevumu.
- 2 Skolēni sadalās četrās grupās. Katras grupas uzdevums ir izmēģināt, kā MI var uzlabot šo uzdevumu citā veidā.

1. grupa

Palūdz MI rīkam pievienot skaidrojošus piemērus no ikdienas dzīves.

2. grupa

Palūdz MI rīkam pārvērst uzdevumu tā, lai tas būtu interesants dažādiem mācīšanās stiliem (vizuāls, audiāls, praktisks). MI rīki izpētei: *Canva* ar MI funkcijām, *ElevenLabs*, *Quizlet* ar MI funkciju u. c.

3. grupa

Palūdz MI rīkam izveidot alternatīvu formātu, piemēram, iespēju uzdevumu izpildīt kā spēli vai sadarbības aktivitāti.

4. grupa

Eksperimentē ar teksta formulējumu un noformējumu – lūdz MI rīkam pārveidot tekstu tā, lai to būtu vieglāk lasīt skolēniem ar mācīšanās grūtībām (piemēram, dubultas atstarpes, īsāki teikumi, atslēgvārdu izcelšana treknrakstā).

- 3 Katra grupa parāda klasei savu uzlaboto uzdevuma versiju un pastāsta, kādas izmaiņas palīdzēja padarīt to cilvēkcentrētāku.